

**СЕКЦІЯ 3. МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО
ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Кирилюк О.С.

**ВПЛИВ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РОЗВИТОК ПІВДЕННОГО
РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

*Доц. кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ,
к.е.н. Дейніс Л.М.*

Одним з актуальних питань регіонального розвитку України в 21 столітті, яке потребує постійної уваги, є управління розвитку ринкових відносин. Взагалі, процес потребує комплексного вирішення економічних, виробничих, екологічних і соціальних проблем розвитку та розміщення продуктивних сил у регіоні. Тобто, ми маємо зв'язок з основними видами ресурсів регіону, до яких належить: людські; природно-сировинні, фінансові, інвестиційні, матеріально-технічні; земельні; майнові; інфраструктурні; організаційні, інформаційні, наукові; правові та підприємницькі.

Обґрунтування напрямів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва належить до основних пріоритетів агропромислової політики в Україні, теоретично і практично значимих завдань економічної науки. В аграрному виробництві України є дві головні галузі — рослинництво і тваринництво і третя проміжна — кормо виробництво. Зернове господарство – основа аграрного сектора економіки Південного регіону України. Зерно є головним джерелом грошових надходжень та фінансовою базою аграрних підприємств. Рисівництво є складовою частиною агропромислового комплексу і має свої організаційно-економічні особливості. На сьогодні в Україні виробництвом рису займаються в Херсонській, Одеській областях та в Автономній Республіці Крим[1].

Розвиток АПК Південного регіону України є вкрай необхідним, оскільки даний район має великі перспективи і займає в економіці України досить важливе місце.

У Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року засвідчується, що підвищення ефективності сільського господарства є вкрай необхідним для забезпечення продовольчої безпеки й належності країни. Сільське господарство належить до провідних бюджетоутворювальних секторів економіки, надаючи до 15% ВВП. Саме в сільському господарстві створюється майже 50% фонду споживання населення. Більше ніж 4 млн осіб з числа мешканців сільської місцевості зайняті в аграрному виробництві[2].

На сьогодні процес управління, планування, прогнозування фінансового потенціалу підприємств АПК Південного регіону є невідпрацьованим і потребує вдосконалення. Необхідно створити сучасні, більш удосконаленні розрахунки прогнозування фінансового потенціалу підприємств аграрного комплексу, які б

сприяли розвитку регіону. Це можна зробити за рахунок вдосконалення діючих підходів до фінансового менеджменту. А саме, до прогнозування фінансового потенціалу підприємства, яке полягає у розробці прогнозу фінансових результатів діяльності, прогнозу руху коштів та прогнозного балансу активів та пасивів підприємства.

Дослідженню фінансового планування та прогнозування є ряд вчених у сфері фінансового менеджменту, таких як І.Бланк, М.Білик, Дж.К. Ван Хорн та ін. Однак, динамічні зміни в конкретному середовищі вимагають перегляду й удосконаленню окремих сформульованих раніше тверджень.

У сучасних умовах вирішення проблем розвитку агропромислового комплексу регіону потрібно враховувати такі чинники, як тенденції інноваційного розвитку аграрних підприємств, розвитку експортного потенціалу регіону, вплив міжгалузевої конкуренції на розвиток аграрного сектора економіки та ін.

Отже, підприємствам АПК враховуючи усі чинники, ризики та інші робочі фактори потрібно чітко визначення цілей і завдань фінансового прогнозу, що має бути відображене в конкретній цільовій функції прогнозу.

Між прогнозом і планом існують і розбіжності. Головна з них полягає в тому, що план має директивний, а прогноз — імовірний характер. Прогнозування й планування відрізняються й тим, що характеризують різні шаблі пізнання досліджуваного об'єкта, різні, хоча й взаємопов'язані, форми передбачення його майбутнього стану[3].

За своєю економічною сутністю фінансові потоки агропромислового комплексу функціонують у вартісній формі постійних, стійких взаємозв'язків господарських одиниць, державних органів, домашніх господарств з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання ресурсів, товарів та послуг сільськогосподарського призначення. Таким чином, фінансові потоки безпосередньо пов'язані з економічним базисом агропромислової сфери, оскільки становлять функціональну детермінанту його ефективного та сталого зростання [4].

Основними функціями фінансового прогнозування є:

- науковий аналіз фінансових процесів і тенденцій;
- дослідження об'єктивного розвитку фінансів підприємств у конкретних умовах у певний період;
- оцінювання об'єкта прогнозування (величини капіталу, обсягу продаж, фінансових результатів, інвестицій, курсу цінних паперів, показників фінансового стану тощо);
- виявлення альтернатив розвитку фінансів підприємства;
- нагромадження наукового матеріалу для обґрунтованого вибору певних фінансових рішень[5].

До класифікаційних ознак фінансового прогнозування належать такі як: мета, зміст, характер оцінок, час та спосіб.

Треба відзначити, що фінансово-економічне становище більшості підприємств АПК є складним. Перспективи їх подальшого функціонування можна охарактеризувати як невизначені.

До напрямів подальшого мого дослідження входить дослідження рівня

фінансового стану підприємств АПК на регіональному рівні й уточнити методику його розрахунку на перспективу та ін.

Література

1. Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.02 / Р.В. Морозов; Миколаїв. держ. аграр. акад. — Миколаїв, 2002. — 16 с. — укр.
2. Н.К.Васильєва. Галузеві й регіональні аспекти інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрних підприємств// Економіка агропромислового комплексу, —2011. —№3. —с.264—268.
3. Присенко Г.В., Є.І. Равікович. Прогнозування соціально –економічних процесів.: Навч.посіб.-К.: КНЕУ, 2005. —378с.
4. Гришова І.Ю., Галицький О.М.. Удосконалення механізму формування фінансових потоків АПК/ І.Ю.Гришова, О.М.Галицький// Облік і фінанси АПК.—2011. —№ 3. — с.139 —143.
5. Т.О.Ставерська. Принципи і процедури фінансового планування і прогнозування на підприємстві// Держава та регіони. — 2011. —№5. — с.167—170.

Котляр Е. А., Смоквина А. А.

Проблемы безработицы: состояние и последствия

Основной социально-экономического развития общества выступает проблема безработицы. Уровень безработицы является отражением состояния рынка труда, характеризующий спрос и предложение рабочих мест, а также является главным фактором реализации трудового потенциала населения в экономике для получения стабильных доходов от трудовой деятельности.

За последнее время проблема безработицы для украинской экономики стала наиболее острой, что обусловлено негативным проявлением глобального экономического кризиса, потому постоянно находится в центре внимания органов государственного регулирования, субъектов рынка труда, а также часто является предметом политических дискуссий.[1]

К сожалению, объективная оценка уровня безработицы в Украине отсутствует. По данным Государственной службы статистики уровень безработицы в 2011 году составлял 1,5%, в 2010 году – 2,1%. Большинство экспертов и ученых едины в своей оценке – такой уровень не отражает действительность, даже в более развитых странах уровень безработицы не опускался в 2011 году ниже 4% (Австрия). А средний уровень безработицы в странах ЕС составлял в 2011 году 10,4%. Согласно оценкам МОТ уровень безработицы в Украине составляет около 10%. Однако, как показали опросы жителей крупных городов с населением более 500 тыс. жителей, в период кризиса 39% украинских семей искали возможности дополнительного заработка. По мнению экспертов именно эта цифра и отражает масштабы скрытой безработицы в стране. [2]

Негативные явления в области занятости частично связаны с тем, что Государственная программа занятости с 2005 года не утверждалась на законодательном уровне. В тоже время необходимо отметить, что в программах занятости, разработанных в Украине за годы независимости, обобщаются конкретные

мероприятия, которые представлены в таблице 1. [3]

Таблица 1 – Мероприятия по созданию соответствующего правового, организационного и методического обеспечения политики занятости и состояние их реализации

Основные направления	Состояние реализации
Формирование механизма дифференцированного подхода к сохранению рабочих мест	Не выполняется
Создание механизма реализации политики занятости в общенациональных программах	В процессе реализации
Регулирование трудовой миграции	В процессе реализации
Обеспечение дополнительных гарантий занятости населения отдельным категориям граждан	Выполнено
Содействие профессиональной мобильности	Выполнено
Развитие социально-трудовых отношений	На индустриальном этапе развития
Совершенствование информационно-статистической базы по развитию рынка труда	Реализовано на среднем уровне
Содействие занятости путем развития социального партнерства	Низкий уровень реализации

Как видно из таблицы, уровень реализации данных мероприятий по созданию соответствующего правового, организационного и методического обеспечения политики занятости, которые в Украине впервые были разработаны в программе занятости населения в 1995 году, находится на низком уровне. Об этом свидетельствует достаточно высокий уровень безработицы, а так же рост её тенденции, рассчитанной в таблице 2.

Данные о динамике за последние 5 лет позволили определить и спрогнозировать уровень безработицы на ближайшие 3 года.

Таблица 2 – Динамика уровня безработицы (по методологии МОТ) в 2007-2011 гг. и тенденция развития до 2015г.

Год	Безработное население в возрасте 15-70 лет, всего, тыс. человек	Показатели уровней динамики безработицы, %
2007	1 417,6	-
2008	1 425,1	100,50
2009	1 958,8	137,45
2010	1 785,6	91,16
2011	1 732,7	97,04
2012	1 821,1	105,10
2013	1 913,9	105,10
2014	2 011,6	105,10
2015	2 114,1	105,10

Из таблицы видно, что уровень безработицы, начиная с 2007 года увеличивался, и такая тенденция наблюдалась до 2010 года. С этого периода наблюдалось резкое снижение показателя на 46,29 п.п в 2010 году, и на 5,88 п.п. в 2011 году по сравнению с предыдущим периодом. В 2012 году произошёл рост на 8,06 п.п. или на 88,4 тыс. чел.

Прогнозные расчёты численности и уровня безработных показали, что в среднем будет наблюдаться рост этого показателя, приблизительно равный 5,10% ежегодно до 2015 года. Такая тенденция может привести как к положительным, так и к отрицательным последствиям, рассмотренным в таблице 3.

Таблица 3 – Последствия безработицы

<i>Последствия безработицы</i>	<i>Положительные</i>	<i>Отрицательные</i>
социальные	повышение социальной ценности рабочего места; увеличение свободного времени; повышение социальной значимости труда;	обострение криминогенной обстановки; усиление социальной напряженности; рост количества физических и психологических заболеваний; снижение трудовой активности
экономические	создание резерва рабочей силы; повышение конкурентности работников; возможность обучения и переобучения за счет службы занятости населения;	обесценивание профессионального образования; затраты на помощь безработному населению; снижение уровня жизни; снижение национального дохода;
психологические	изменение стиля жизни;	изменение отношений с окружающими, усиление тревожно-депрессивных настроений, алкоголизм, наркомания, суицидальное поведение[5].

По результатам проведенного анализа с учётом, экономических трансформаций Украина в качестве главного ориентира рассматривает переход от планово-хозяйственной к рыночной системе, сложившейся в большинстве развитых стран мира. Важным остаётся тот факт, что одной из самых характерных черт рыночной экономики в социальном отношении, было и остается наличие определенного уровня безработицы и, как правило, гораздо выше того уровня, который декларировался как наиболее подходящий. В условиях современного этапа развития украинской экономики наличие безработицы признается как типовое условие реформирования, а ее уровень прогнозируется и представляется как определенное зависимое явление от общеукраинского и регионального развития. Анализ общих тенденций в уровне безработицы Украины показывает, что численность безработного населения с 2011 по 2015 год будет увеличиваться. Что является основными причинами резкого ухудшения динамики и промышленного сектора, и основных секторов экономики, и как результат сокращение совокупного спроса.

Література

1. Адамчук В.В. и др. Экономика и социология труда: Учеб. Для вузов по экон. спец./ВЭФЭИ – М.:ЮНИТИ, 1999.
2. Безработица в Украине: спасение утопающих – дело рук самих утопающих – личные данные / КР.УА [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://KR.UA/dialy/0911111/31053>.

3. Особенности регулирования безработицы на современном этапе развития экономики Украины / nbuv.gov.ua [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2012_37/12stgdou.pdf.
4. Уровень безработицы в Украине в мае 2012 года не изменился, составив 1,7%, — Госстат / minfin.com.ua [Электронный ресурс] – <http://minfin.com.ua/2012/06/18/606821>.
5. Меделяев В. Н. Основиекономіки / В. Н. Меделяев. – К. : Весна, 2008. – 112 с.

к.е.н. О.В. Лапін, к.е.н. М.С. Яценко

Роль освіти у формуванні інтелектуальних ресурсів суспільства

Подальша еволюція світової економіки тісно пов'язана з широким використанням інтелектуального ресурсу.

Тенденції створення цінностей свідчать, що найбільш динамічними галузями економіки є ті, які пов'язані з інтенсивною діяльністю в сфері знань та інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал може бути визначений як «раніше накопичені знання й уміння». Разом з тим, у цей час, у зв'язку з поширенням інтелектуальної праці, формуванням інформаційних технологій, мова вже може йти про поділ інтелектуального капіталу на дві складові частини. Одна з них - людина, його знання, рівень освіти й професіоналізм створюють якісно нову категорію капіталу - «людський капітал». Друга складова - інтелектуальний продукт. Обидві складові - фактори, що визначають створення багатства сучасного суспільства й займають все більше місце на сучасному ринку. Таким чином, інтелектуальний капітал може бути визначений як симбіоз людського капіталу й результатів у вигляді інтелектуального продукту.

Людський капітал визначається як “сутність знань, практичних навичок і творчих здібностей службовців компанії”, прикладена до виконання нових та поточних завдань. Інші його складові – моральні цінності компанії, культура праці, і загальний підхід до діла.

У формуванні інтелектуальних ресурсів суспільства ведуча роль належить науці та навчанню. Головне завдання цих двох галузей народного господарства полягає у виробництві, накопиченні, збереженні знань, тобто у формуванні освітнього потенціалу суспільства, та насамперед людського потенціалу.

Уряди багатьох країн все більшою мірою оцінюють вищу освіту як чинник, що грає важливу роль у досягненні як економічних, так і політичних цілей.

Ефективність навчання значною мірою залежить від того, в якій мірі воно спирається на наукові дослідження та адаптується до змінюваних потреб суспільства.

Виходячи із ролі навчання в житті суспільства традиційно виділяють такі його функції: культурно-історична; соціальна і соціально-економічна.

Зміст цих функцій полягає у стабілізації та контролю за основними параметрами культурної і соціальної середовища через цілеспрямоване формування знань і навичок.

Завдяки системі освіти виконується передача і накопичення знань, змережується національна культура, забезпечується підготовка людини до активного включення у виробничі і соціальні зв'язки.

При більш вузькому підході до визначення ролі освіти у формуванні інтелектуальних ресурсів відмічають репродуктивну і розвиваючу функції.

У постіндустріальному суспільстві функції освіти дещо якісно інші. Для індустріального суспільства характерна репродуктивна форма освіти, яка забезпечує репродукцію інтелектуальних ресурсів на рівні стандартів, що встановлюються державою. Для постіндустріального суспільства властиве у більшому ступеню креативна форма освіти, спрямована на розвиток творчих здібностей людини.

Такий підхід, хоча й носить дещо спрощений характер, в цілому відповідає дійсності. Між тим, система освіти, як окрема організаційна структура, на усіх ступенях її розвитку виконує усі функції (репродуктивну, соціальну, ідеологічну), хоча і різних співвідношеннях і якості.

Якщо створення інтелектуального капіталу компанії розглядати як процес, то в ньому повинні бути вхід і вихід. А вони не завжди адекватні очікуванням ринку: навчальні заклади здебільшого працюють без обліку запитів роботодавців і потреб бізнесу. Сьогодні немає держзамовлення на фахівців і контролю кількості випускників і якості їхньої підготовки.

Якщо розглядати інтелектуальний капітал з погляду керівника, то важливий момент у створенні будь-якої організації - це правильно підібрані й навчені фахівці.

Це персонал, підібраний з обліком ключових компетенцій і особливостей корпоративної культури. Споконвічно так звані видатки на навчання персоналу ставиться до поняття інвестицій. Саме інвестицій. Це важливий психологічний момент, що, можливо, і є переломним: від інвестицій ми чекаємо віддачі, видатки ж можна списати.

Освіта — це капітальні вкладення, щоб чекати прибутку від цих вкладень, необхідно грамотно вибудувати системи навчання й мотивації, обов'язково співвіднести їх зі стратегією компанії.

Капіталізація інтелекту неможлива без єдності в компанії. Співробітник з установкою на одержання максимуму знань і вмінь, на самореалізацію, на ріст добробуту родини - потужна рушійна сила, спрямована на присвоєння й збільшення інтелектуального капіталу не тільки для себе, але й для загального ресурсу. Якщо ж установки людини й компанії розходяться, то людина буде загублена, незважаючи на всі вкладення в нього. Поки, на жаль, часто виходить так, що особистість сама для себе вибирає один вектор розвитку, у вузі одержує інший, на роботі - третій... Це проблема, і вирішити її можна тільки загальною взаємодією держави й бізнесу в роботі з людським ресурсом.

Важливе значення у підвищенні інтелектуального ресурсу особистості має мотивація інтелектуальної праці. Здібності до творчої праці у особистостей різні. Деякі люди народжуються із певними здібностями до творчої праці. Частина людей, що наділені виключними творчими здібностями складає тільки один відсоток; шістдесят відсотків володіють помірними здібностями.

Мотивація творчої діяльності залежить від різних факторів. Серед них матеріальна зацікавленість. Для того, щоб матеріальна зацікавленість була мотивацією до активної творчої праці, розмір винагороди повинен співвідноситися із її результативністю.

Проблема стимулів і мотивації людей інтелектуальної праці залишається актуальною. Існує диспропорція у рівнях оплати працівників інтелектуальної сфери порівняно із сферами фінансової діяльності, державного управління, працівників приватних та колективних підприємств. Наслідком таких диспропорцій є скорочення чисельності зайнятих у сфері науки, освіти, погіршення вікової структури кадрів науково-технічного потенціалу. Загострюються проблеми залучення молоді до роботи

у відповідних сферах; не вдається подолати тенденції щодо виїзду молодих науковців на тимчасову або постійну роботу за кордон.

Для творчих працівників грошова мотивація відіграє важливу роль, але в окремих випадках важливими стають мотиватори самовираження як засіб задоволення потреби більш високого порядку. Це може бути, наприклад, престиж, задоволеність роботою, кар'єра, можливість самовираження як особистості. Тому важлива розробка системи мотивації, придатної до психології індивіда.

В практиці сучасних компаній здійснюється двоментний підхід щодо стимулювання творчої праці:

- 1) прагнення максимально активізувати творчу особистість;
- 2) спрямувати активність на досягнення певного комерційного результату.

З цією метою не тільки використовується велика кількість заохочень, але й придання мотивації постійного характеру.

Велике значення у мотивації творчої праці відіграє завдання створення «навколишнього середовища», певних умов праці, що стимулюють творчу діяльність.

к.е.н. доц. Масленніков Є.І., Тумаркіна Ю.Е.

Система здійснення комерційними банками міжбанківських розрахунків

Завдяки використанню сучасних рішень в області банківських інформаційних технологій, на теперішній час в більшій частині комерційних банків України створена потужна інформаційна інфраструктура, яка забезпечує можливість обробки операцій в режимі реального часу.

Розвиток банківських та інформаційних технологій банку забезпечений необхідними засобами зв'язку, передачі даних та захисту конфіденційної інформації. Системи, які застосовуються для передачі даних по каналам зв'язку, використовують надійно захищені та сертифіковані засоби шифрування інформації, відокремлені від мереж загального користування. Банки підключені до таких основних глобальних мереж як Інтернет і подібні до нього, а також до основних міжнародних та українських фінансових та електронних торгових систем – SWIFT, Reuters, UKRDealing.

Як правило, безготівкові платежі суб'єктів господарювання не завершуються в межах однієї банківської установи. Це зумовлює необхідність взаємних розрахунків між комерційними банками – міжбанківських розрахунків.

Міжбанківські розрахунки – це система організації та здійснення платежів за грошовими вимогами та зобов'язаннями, що виникають між банківськими установами [1].

Комерційні банки для проведення міжбанківських та міжнародних операцій встановлюють кореспондентські відносини з Національним банком України та іншими банками.

Банки-кореспонденти – це банки, які на підставі договору виконують доручення один одного за платежами і розрахунками через спеціально відкриті рахунки („Лоро” і „Ностро”) [2].

Рахунок „Ностро” одного комерційного банку є рахунком „Лоро” для банку-

кореспондента. Основні записи роблять на рахунок „Лоро”. Вони є вирішальними для забезпечення своєчасності платежів, нарахування процентів. На рахунку „Ностро” записи відображаються методом „дзеркальної” бухгалтерії.

Усі комерційні банки України здійснюють розрахунки в межах України через систему електронних платежів НБУ (СЕП НБУ) [4].

СЕП НБУ – це загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами державного казначейства на території України із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації [4].

СЕП НБУ за будовою є деревоподібною мережною структурою. На нижньому рівні системи розташовані комерційні банки – учасники розрахунків. Середній рівень СЕП представлений мережею розрахункових палат (РП). На найвищому рівні СЕП знаходиться Центральна розрахункова палата (ЦРП), яка організовує функціонування СЕП у цілому та керує роботою регіональних розрахункових палат. Для участі в СЕП комерційний банк відкриває коррахунок в територіальній установі НБУ, який ведеться в електронній формі.

Організація роботи банків з обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку розробляється відповідно до Законів України „Про банки і банківську діяльність”, „Про платіжні системи і грошові перекази”, інших законодавчих актів України, а також відповідно до Інструкції „Про міжбанківські розрахунки в Україні”, „Правил організації захисту електронних банківських документів” і інших нормативних документів і вказівок Національного банку України. Ці документи визначають шляхи, умови і порядок проведення міжбанківських розрахунків банку в грошовій одиниці України.

Організація роботи банків з обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку проводиться шляхом упровадження внутрішньобанківської платіжної системи (ВПС).

Внутрішньобанківська платіжна система (ВПС) – програмно-технічний комплекс із власними засобами захисту інформації, що експлуатується банком і його філіями і використовується для здійснення розрахунків між учасниками цієї системи, а також забезпечує взаємодію із системою електронних платежів, у тому числі з інформаційно-пошуковою системою НБУ (ІПС) [3].

ВПС служить для:

- скорочення обміну з НБУ за рахунок доставки платіжних внутрішньобанківських документів власними засобами, при цьому через НБУ проходять документи тільки з інших банків або на інші банки;
- централізованого оперативного регулювання обсягу платежів, що відправляються на зовнішні банки;
- одержання в будь-який момент реальної інформації про стан коррахунків філій і головного банку.

Література

1. Закон України „Про банки і банківську діяльність”. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
2. Закон України „Про Національний банк України”. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
3. Закон України „Про платіжні системи і грошові перекази”. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
4. Інструкція Національного банку України „Про міжбанківські розрахунки в Україні”. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
5. „Правила організації захисту електронних банківських документів” Національного банку України. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

Щёкина Е.Ю.

Эффективность использования экономического потенциала страны

Зав. кафедрой Менеджмент, д.э.н., проф, заслуженный деятель науки и техники, ак. Инженерной академии, И.П. Проиду

Социально-экономическое развитие регионов Украины определяется эффективностью использования экономического потенциала данной территории. В связи с этим, при всей сложности и многоаспектности существующей региональной проблематики, одним из наиболее важных направлений анализа является выявление научно-методических основ оценки степени использования экономического потенциала региона с целью поиска резервов повышения эффективности функционирования региона.

Экономический потенциал региона является сложной многоаспектной категорией и структурно включает инвестиционный, инновационный, природно-ресурсный и трудовой потенциалы, каждый из которых характеризуется определенным количественным и качественным состоянием соответствующих видов экономических ресурсов. Сегодня регионы Украины в основном ориентированы на традиционные ресурсы, пути использования экономического потенциала и факторы конкурентных преимуществ.

Целью статьи является обоснование экономического потенциала Украины, его структуры, выявление факторов, влияющих на изменение процесса создания экономических благ, рассмотрение путей для преодоления эффективного использования социально-экономического потенциала Украины.

Проблема эффективности использования экономического потенциала является одной из основных проблем экономической теории. Суть этой проблемы состоит в определении путей и способов достижения наибольшего удовлетворения безграничных общественных потребностей в условиях редкости, ограниченности ресурсов.

Экономический потенциал - совокупная способность экономики, ее отраслей, предприятий, хозяйств осуществлять производственно экономическую деятельность, выпускать продукцию, товары, услуги, удовлетворять запросы населения, общественные потребности, обеспечивать развитие производства и потребления.

Социально-экономический потенциал Украины состоит из множества компонентов и определяется его природными ресурсами, средствами производства, трудовым и научно-техническим потенциалом, накопленным национальным

богатством. По своей структуре экономический потенциал территории включает такие основные элементы: производственный, трудовой, природно-ресурсный, инновационный и институциональный. Эффективность использования экономического потенциала территории зависит не только от наличия соответствующих ресурсов, но и оптимального их вовлечения в хозяйственный оборот.

Неэффективность использования социально-экономического потенциала регионов Украины сказывается прежде всего на растущих различиях в уровнях валового регионального продукта (ВРП) и ВРП на душу населения [1].

По данным Государственной службы статистики Украины, видно, что на протяжении последних лет в Украине наблюдалась тенденция к росту основных показателей экономического потенциала. Реальный ВВП в 2011г. увеличился по сравнению с 2010г. на 5,2%, объем промышленной продукции – на 7,3% соответственно, валовая продукция сельского хозяйства – на 17,5%, инвестиции в основной капитал – на 21,2%, оборот розничной торговли – на 14,7%, реальная заработная плата – на 8,7%, индекс цен производителей промышленной продукции – на 14,2%, индекс потребительских цен – на 4,6%.

Социально-экономическая стратегия страны крайне нуждается в переходе на инновационно-емкий тип экономического роста, а в регионах необходимо активизировать те ресурсы, использование которых предопределять действия интенсивных факторов экономического роста [2].

В современных условиях ряд информационно-емких ресурсов следует рассматривать не только как статью расходов для государственного и местных бюджетов, а как капитал, то есть ресурсы, которые при эффективном использовании могут не только окупать себя, но и давать дополнительный доход.

Учитывая долгосрочные мировые тенденции и изменения, происходящие в структуре спроса и используемых ресурсов, с целью преодоления неэффективного использования социально-экономического потенциала регионов Украины необходимы следующие меры:

1. Осуществление комплексной реструктуризации хозяйства индустриально развитых регионов в направлении снижения энерго-, ресурсо-, эколого-, трудоемкости и рост инновационно-, научно- и информационно-емкости; использования природных ресурсов в регионах страны таким образом, чтобы не вызвать их ускоренный истощения и нарушение экологического баланса, проведение более жесткой экологической политики.
2. Капитализация природных, экологических, ландшафтных, историко-культурных ценностей регионов через развитие туристической отрасли.
3. Совершенствование механизма региональной бюджетной политики, которая в Украине является крайне неэффективной.
4. Технологические сдвиги в экономике Украины в значительной мере зависят от действия институциональных факторов, которые также следует рассматривать как ресурсы и, соответственно, составляющую экономического потенциала регионов [3].

Литература

1. Максимов В.В. Экономический потенциал региона (анализ, оценка и использование). – Луганск: Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2002.
2. Державна служба статистики України/соціально-економічний розвиток України за 2011 рік.
3. Філіпенко А. Потенціал економічного розвитку в Україні //Урядовий кур'єр. - 2005